

Kólnaðar sólir

Í sjónarmiðinum í dag nýtir Jóanes Nielsen stöðuna á Tvøroyri sum dømi um, hvussu Føroyar ikki bara búskaparlíga, men eisini hugsjónarlíga eru falnar. Hann skrivar m.a.:

Fiskurin sum kemur upp á land á Tvøroyri, fer órørdur av aftur landinum. Tað, sum kundi givið fólkinum dagligt breyð, verður við handakraft stúvað inn í konteynarmyrkrið. Útlendsku spekulantararnir eru líkasælir. Teir eru komnir higar fyrri at tjena pengar. Millum kólnaðu sólirnar á Tvøroyri funnu teir lukkuna.

sjónarmið

— I —

Viðhvørt hevur ein varhugan av, at langt síðani slóknaðar sólir verma fólkin, sum buggva á Tvøroyri. Við Mortensen slektini reis kapitalistiska sólir yvir Trongisvágsfjørð. Allar sluppinar. Fiskastýkkini. Handlarnir hjá teimum. Øll maktin, sum hetta gav teimum yvir tilveruni hjá fólki. Í dag er hon ikki til meira. Tær seinastu strálurnar sigggjast í peruni í kolidiskinum hjá Niels Juul Mortensen.

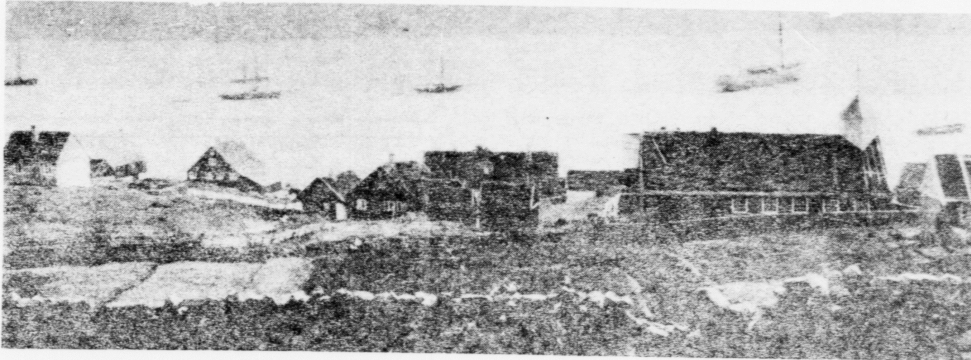
— II —

Við javnaðarrørsluni kom ein onnur sól niðan á himmalin. Onkur hevur navn-givið hana Fyking. Onnur meina at Arbejdernes Trawlforening er meira hóskandi. Men at navnið P.M. Dam óloysiliga er vovið inn í hennara geislar, tað eru tey flestu samd um.

— III —

Men heldur ikki P.M. Dam er til longur. Og hóast hann doyði í 1968, er tað ein spurningur um sosialistiska hugsjónin nakrantíð er gróðursett í Føroyum. Skulu vit gera hansara deyðsbúgv upp, verður tað neyðugt at fara langt út um karmarnar á sjálvari javnaðarrørsluni. Heilt út á tann breiða vegin, har flokkurin byrjaði at snáva. Millum riddarakrossarnar, skandalurnar, kraddini og nevndarsessirnar. Við diskin har parlamentarismen hevur sína uppboðsølu, har kunngjörð flokkurin, at føroyingar tjóðskaparlíga eru eitt ólátandi fólk.

Við javnaðarrørsluni kom ein onnur sól niðan á himmalin yvir Tvøroyri. Men í dag er henda sól kólnað - og útlendskir spekulantar finna eyduna um tír hennara geisla

— IV —

Og rætt skal vera rætt. Higartil hava vit heldur ikki fingið eitt samfelag upp á føtur. Í mesta lagi eitt uppkök av hjálandi og undirlutakenslum. Pinufullar royndir, sum ongantið litu á styrkina í egnum veingjum. Um sunnudagarnar pyntað við eini skón av gudligheit. Gerandisdagarnar úti á havinum ella slitast uppi á landi. Í hvussu so er tey flestu. Hini albgvadu seg fram til løtuvinningin. Brúktu yvirskotið til eina luksustilveru, sum stínkar langan veg av forfalli.

— V —

At javnaðarrørslan klovnaði av stríðinum, sum stóðst millum Dánjal av Rana og Sverra Midjord, tað er ein stór missskiljing. Rørslan, sum teir báðir eru partar av, hevur langt síðani fest sínar súgvikoppar fastar í bjølgini á P/F Føroyum. Um ein eitur Karl Vilhem Weihe ella Pauli Ellefsen. Jákup Lindenskov ella kanska Signar Hansen, tað er fullkomiliga líka feitt. Teir eru allir av somu svindlara rasu. Tað, sum fór fram var eitt vanligt maktsskipti. Omaná einum dunga av trotabúgvum situr í dag tann stóri stremlarin við teimum avmarkaðu gávunum.

— VI —

Øll maktmenniskju hava hovormar í sínum garði. Um morgnarnar krúpa teir út millum rimarnar. Slóðin aftaná teimum greinar seg út um allan býin. Sleisk-

ir, eitt sindur fittir og óreindir, soleiðis amast teir at fólki. Hovormar kunnu eisini bita. Men sum oftast eru teir bangnir av sær. Hava lætt til tärini tá eini tvey, try gles eru komin upp í høvdið. Ein ævig ring samvitska sæst í teirra eygum. Viðhvørt spyr man seg sjálvan, hvi gud yvirhøvar skapti teir. Eg meini so við. Uttan hovormarnar høvdu teir ymiskju danjaranarnir slett ikki verið til.

— VII —

Teir støvutu droymarnar fara aldrin at gloyma javnaðarrørsluni, at hon gjørdi Tvøroyri til sína hovudsborg. Hatríð dukar djúpt niðri í blóðkørunum. Andin í bókini hjá Aksel Mortensen luktar meira av rættargongd enn av søguligum klárleika. Roykurin av fornminnissavni og kólnaðari sól hongur yvir gomlu tekjunum niðri við keiina. Og síðani útlendsku spekulantararnir fingur flakavirkið serverað á einum fati, er skaðafreinin torfør at fjala. Allarhelst sœu teir alt sandast niður. Og tað er ikki óhugsandi, at teirra loynda hevnd gerst veruleiki.

— VIII —

Man kann spyrja um Tvøroyri er tað einasta plássíð í Føroyum, sum vermir seg við kólnaðum sólum. Svarið er nei. Bøndurnir í nógvum bygdam í Sandoyinni, sum atkvøddu fyrri Jóannes Patursson tann tíð tað var, hesir menn og teirra avkom stuðla framvegis tí

flokki, sum stjól húðaskógvarnar frá bøndanum, tá hann doyði. Tað finnst nógv onnur dømi. Og ein týskari, sum kallaðist Ernst Bloch, hevur sjósett ein heilan flota av tonkum um árinið sum kólnaðar sólir hava á fólk.

— IX —

Fylgjurnar av einum komandi figgjarligum skræðli í Føroyum verða somikið ógvusligar, at ongin rættiliga dugir at ímynda sær stöðuna. Heldur ikki hennara hátign, tá hon dyngdi føroyskt vinnuliv undir í riddarakrossum. Somu menn, sum í øðrum londum høvdu verðið hongdir upp í hvør sín pela, stóðu smilandi meðan hon handaði teimum eina litla esku í part. Nú hon er farin av aftur landinum, og vinnulivsmenn hava hongt snobblæðini inn aftur í gardurupurnar, biða sakførararnir eftir tí næsta trotabúgvinum. Fyri hvørt svinabundið skip, økist krystallið í teirra kœldu stovum.

— X —

Meginparturin av fiskinum, sum kemur upp á land á Tvøroyri, fer órørdur út aftur av landinum. Ísaðu høvðini hyggja spyrjandi upp úr køssunum. Tað, sum kundi givið fólkinum dagligt breyð, verður við handakraft stúvað inn í konteynarmyrkrið. Útlendsku spekulantararnir eru líkasælir. Teir eru komnir higar fyrri at tjena pengar. Millum kólnaðu sólirnar á Tvøroyri funnu teir lukkuna. Hvørt kilo av kongafiski gevur teimum 2,88 krónur úr ráfiskagrunninum. Tað, sum merkir arbeiðsloysi fyrri okkum, merkir perluportur og gullgøtur fyrri teir.

— XI —

20. öld er farin undir endaspurtin. Føroyar standa til at fara undir hamaran. Higartil hevur ongin skipað politisk andstöða givið seg til kennar. Við stuðuli frá Ingeborg Vinther, svinar Dánjal av Rana arbeiðarasakina til. Aftaná at hava syndrað føroyskt vinnuliv, royna kraddararnir at selja leivdirnar til EEC. Einsemið í Føroyum gerst stöðugt meira politiskt. Ein psykopatur við einari esku av svavulpinnum. Litið meira, so fara eldarnir at herja.

Jóanes Nielsen